

N:o 15.

Af herr **C. G. Bäckgren**, om skrifvelse till Kongl. Maj:ts med begäran om upphäfvande af 15 § i stadgan för rikets allmänna läroverk.

Den 22 mars 1895 utgafs Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse angående ändrad lydelse i vissa delar af stadgan för rikets allmänna läroverk af den 1 november 1878.

I inledningen till denna kungörelse anföres såsom motiv för densamma dels Riksdagens den 9 maj 1893 uttalade önskan om afskaffande af öfversättningsprovet från svenska till latin i mogenhetsexamen, dels ock Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1894 angående ett första ordnande af samband mellan folk- och elementarskolan.

Man hade hoppats, att, då Riksdagens uttalade önsknings gifvit anledning till den kongl. kungörelsen, denna då skulle påbjuda de förändringar i läroverksstadgan, som enligt Riksdagens mening borde vidtagas, hvarken flera eller färre. Men ecklesiastikdepartementet har passat på och inflickat i den kongl. kungörelsen någonting, hvarom Riksdagen aldrig har uttalat någon sin vilja eller önskan. I 15 § af nämnda kongl. kungörelse föreskrifves nemligen och påtvingas lärjungarna s. k. feriearbete, ehuru man i de åberopade skrivelserna från Riksdagen ej finner ett enda ord derom. Och i specifikationen öfver feriearbetena ålägges lärjungarne till tredje, fjerde och femte klasserna till och med utanläsning, oaktadt inom Riksdagen vid flera tillfällen gjort sig gällande den mening, som klandrar sådan läsning.

Jag tviflar visserligen ej på, att ecklesiastikdepartementet trott sig göra en god gerning, då det utfärdade den hårda bestämmelsen om ferieläsningen. Men om godheten till den grad öfverflödar, att de,

som äro föremål för densamma, bli lidande deraf, då är den icke mycket att tacka för. Om den törstige begär vatten, så är det ju en god gerning att gifva honom sådant, på det han må släcka sin törst, men om jag i min välmening gifver honom så mycket, att han drunknar deri, så förlorar mitt åtgörande all egenskap af kärleksverk; det blir i stället för honom så öfverväldigande, att han dukar under och han varder ett offer för min välvilja. På liknande sätt är det med ecklesiastikdepartementets välvillighet mot skolungdomen med afseende på undervisningsplanerna och ferieläsningen. Välviljan öfverflödar i dessa fall i så rikt mått, att den ej kan mottagas, utan att frihet och helse få sitta emellan och ekonomiska uppoffringar vidkännas.

Då nu ferieläsningen med rätta torde kunna betraktas som en stor lexa, gifven vid läseterminens slut för att inläras under de månader, som skolstadgan uttryckligen tillförsäkrat ungdomen såsom dennes frihetstid, så synes bestämmelsen om ferieläsningen föga förena sig med stadgans anda och mening om välbehöfligheten för ungdomen af en hvilo- och rekreationstid. Äfven i annat afseende torde denna läsning på egen hand icke stämma med skolstadgans innehåll, som i 116 § talar om »den muntliga undervisningen» såsom »den viktigaste», liksom att »lexor och hemarbeten må begagnas sparsamt». Är nu lärjungen under såväl hela läseterminen som äfven på den tid, då skolstadgan gifvit honom friheten, upptagen med lexor och hemarbeten, så synes, som om sparsamheten vore illa tillgodosedd och 116 §:s viktiga innehåll på ett beklagligt sätt fallit ecklesiastikdepartementet ur minnet, då den 15 § i skolstadgan fick det olyckliga innehåll, som den nu har.

Mitt hem är väl ett af de många, från hvilka ukasen om ferieläsningen förjagat lugnet, friden och glädjen under sommarmånaderna och i stället bjudit bekymmer, ohelse och ekonomiska uppoffringar att inträda.

Föräldrar och målsmän se med oro, huru skolungdomen vid elementarläroverken anstränges hårdare, än dess helse under växtperioden tillåter. Med nedslagenhet ser man dessa bildningsanstalter, hvars pinade, halfsjuka elevers utseende bär vittne om, att ungdomens kroppsliga utveckling får till en del uppoffras för opraktiska, mindre kloka och fanatiskt stora läsefordringar. Efter ansträngningen i skolan under läseterminen behöfver ungdomen synnerligen väl vara ledig från tvångsläsningen under mellanterminen, för att då, om möjligt, taga igen, hvad som blifvit eftersatt i afseende på dess kroppsutveckling.

Med anledning af kungörelsen om ferieläsningen hafva föräldrar och målsmän nödgats anskaffa särskilda lärare för skolungdomen under

mellanterminen. Detta medför kostnad, och för många föräldrar kan denna nya indirekta skatt vara rätt känbar.

Det är naturligtvis för mig alldeles obekant, hvar ecklesiastikdepartementet hemtat stöd, då det tillåtit sig att utöfver de läsefördringar, som i de fastställda undervisningsplanerna äro bestämda, pålägga ungdomen nya, hvarigenom dels göres intrång i såväl dennes som föräldrars och målsmäns frihet och sjelfbestämningsrätt, dels åsamkas föräldrar mera ekonomiska uppostringar, än hittills varit nödvändigt, och dels sättes ungdomens helsa på spel.

Efter den sorgliga erfarenhet, som jag i likhet med många andra redan vunnit angående ferieläsningspåbudet, hvilket visserligen må ses ur synpunkterna af omtanke och välvilja för skolungdomen, och som må taga sig väl ut i embetsrummet och på papperet, men i praktiken visar sig stå i strid med skolstadgans anda och mening, på ett oroväckande sätt ställer sig mot ungdomens helsa, utveckling och personliga frihet, anstötligt vidrör föräldrars och målsmäns ekonomi, så vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen med undersåtlig vörnad anhåller, det 15 § i stadgan för rikets allmänna läroverk af den 1 november 1878, sådan den lyder i kongl. kungörelsen af den 22 mars 1895, måtte upphävas och ur nämnda stadga utgå.

Stockholm den 20 januari 1896.

Gustaf Bäckgren.